

Westnijlvirus bij wilde vogels

De afgelopen weken krijgen opvangen opvallend veel kauwen, eksters en kraaien binnen en zien we onder deze vogels ook veel sterfte. Het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) en het Erasmus MC maakten op 28 augustus bekend dat drie eksters en één kauw uit Rotterdam positief zijn getest op westnijlvirus (WNV). De vogels werden rond 10 augustus gevonden. Ook in de rest van Nederland (Zuid Holland, Utrecht en Noord Brabant) zijn WNV-positieve paarden, muggen en levende vogels gerapporteerd (GD Animal Health, NIOO-KNAW, CMV, RIVM, Erasmus MC). Sinds eind juli krijgt het DWHC opvallend veel meldingen van dode kraaiachtigen uit verschillende delen van Nederland en worden nog meer vogels onderzocht.

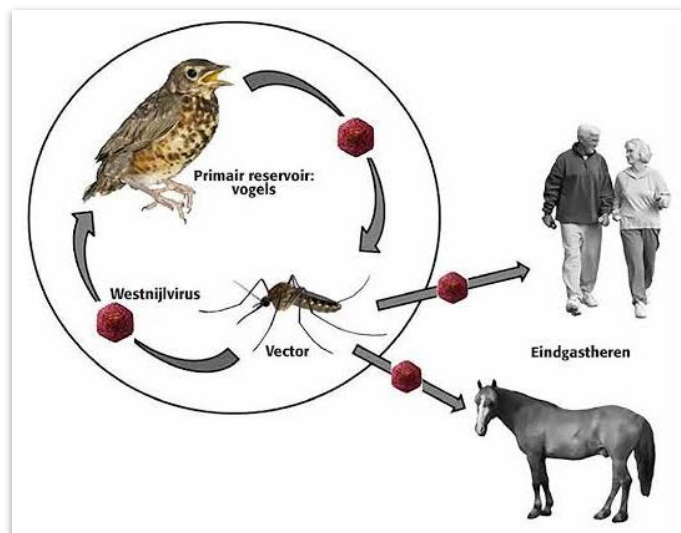
Wat is westnijlvirus?

Westnijlvirus is een virus dat van nature circuleert tussen vogels en muggen. Vogels zijn de belangrijkste gastheren waarin het virus zich kan vermenigvuldigen. In Europa speelt vooral de gewone huissteekmug (*Culex pipiens*) een belangrijke rol bij de verspreiding. WNV werd in Nederland voor het eerst aangetoond in 2020.

Een mug raakt besmet wanneer zij bloed zuigt bij een vogel met virus in het bloed. Het virus vermenigvuldigt zich in de mug en kan bij een volgende beet worden doorgegeven aan een andere vogel.

Een besmette mug kan ook een mens of ander zoogdier, zoals een paard, infecteren. Mensen en paarden zijn eindgastheren: zij krijgen doorgaans niet genoeg virus in hun bloed om een nieuwe mug te besmetten en dragen daardoor niet verder bij aan de verspreiding.

De manier waarop het virus wordt overgedragen lijkt op die van het usutuvirus, dat bij opvangen vooral bekend is door ziekte en sterfte onder merels. Ook usutu wordt via muggen tussen vogels verspreid, maar welke vogelsoorten vooral ziek worden verschilt.

Bron: RIVM, Westnijlvirus: virologie, epidemiologie, klinische beelden en diagnostiek (2022)

Welke vogels kunnen ziek worden en hoe herken ik het?

Veel verschillende vogelsoorten kunnen met WNV geïnfecteerd raken. Op dit moment zien we vooral opvallende sterfte onder kraaiachtigen. Kraaien, kauwen en eksters kunnen ernstig ziek worden of sterven en worden ook bij WNV-uitbraken in andere landen regelmatig getroffen.

De verschijnselen van WNV kunnen sterk verschillen in ernst. Sommige vogels zijn vooral zwak of vermagerd, terwijl andere duidelijke neurologische verschijnselen krijgen. Ook subtiele afwijkingen kunnen voorkomen: een vogel kan bijvoorbeeld nog wel vliegen, maar minder alert of ongecoördineerd zijn.

Hoe herken ik het?

De verschijnselen van WNV kunnen sterk verschillen in ernst. Sommige vogels zijn vooral zwak of vermagerd, terwijl andere duidelijke neurologische verschijnselen krijgen. Ook subtiele afwijkingen kunnen voorkomen: een vogel kan bijvoorbeeld nog wel vliegen, maar minder alert of ongecoördineerd zijn.

Een zieke vogel kan bijvoorbeeld:

- sloom of zwak zijn
- sterk vermagerd zijn
- minder alert of minder goed reageren op de omgeving
- wankelen of ongecoördineerd bewegen
- moeite hebben met staan, lopen of vliegen
- trillen of afwijkende bewegingen van kop of nek maken
- ernstigere neurologische verschijnselen krijgen
- plotseling overlijden

Bij de opvangen zien we momenteel bij een deel van de kraaiachtigen vermagering en zwakte, soms samen met neurologische of coördinatieproblemen. Let bij deze vogels daarom naast de directe reden van binnenkomst ook op de conditie, het gedrag en eventuele neurologische verschijnselen. Naast kraaiachtigen kunnen ook andere vogelsoorten besmet raken.

Er bestaat geen specifieke behandeling tegen WNV. De behandeling bestaat uit ondersteunende zorg. Ook vogels met neurologische verschijnselen kunnen herstellen, al is de prognose bij ernstige neurologische klachten minder gunstig.

Hoe onderscheid je WNV van vogelgriep?

De ziektebeelden kunnen overlappen en zijn daarom niet betrouwbaar te onderscheiden. Bij beide kunnen vogels sloom en zwak zijn, neurologische verschijnselen krijgen of sterven. Het belangrijkste verschil zit in de manier waarop het virus wordt overgedragen. Bij vogelgriep kunnen besmette vogels zelf virus uitscheiden en andere vogels besmetten. WNV wordt normaal via muggen overgedragen. Blijf bij een mogelijke verdenking op vogelgriep zoals gewoonlijk de gebruikelijke vogelgriepmaatregelen volgen.

Kan ik zelf westnijlvirus krijgen?

WNV wordt normaal niet overgedragen door het verzorgen van een vogel. Mensen raken vrijwel altijd besmet door de beet van een besmette mug. Omdat er ook muggen in en rond de opvang kunnen voorkomen, is het verstandig muggenbeten zoveel mogelijk te voorkomen. Muggenbeten, in de vroege ochtend en avond kunnen worden voorkomen door muggenwerende maatregelen zoals het gebruik van DEET en het dragen van bedekkende kleding. Daarnaast is het belangrijk om muggenbroedplaatsen (stilstaand water) rondom de opvang zoveel mogelijk te verwijderen. Op deze website is hier meer informatie over te vinden:

<https://ggdleefomgeving.nl/ongedierte-en-schadelijke-planten/muggen/>

Onze normale hygiënemaatregelen blijven gelden: handen wassen, waar nodig handschoenen gebruiken en zorgvuldig omgaan met bloed, ontlasting en kadavers. Niet specifiek vanwege WNV, maar omdat wilde vogels ook andere ziekteverwekkers bij zich kunnen dragen.

Bij klachten altijd langs de huisarts gaan en aangeven dat u mogelijk hebt gewerkt op een locatie waar ook WNV is gevonden.

Wat gebeurt er als een mens besmet raakt?

De meeste mensen merken niets van een besmetting met WNV. Ongeveer 80% krijgt geen klachten. Ongeveer 19% krijgt milde, griepachtige klachten, zoals koorts, hoofdpijn en spierpijn. Soms komen ook buikklachten of huiduitslag voor.

Bij ongeveer 1% kan het virus het zenuwstelsel aantasten en ernstige ziekte veroorzaken, zoals hersenontsteking of hersenvliesontsteking. Vooral oudere mensen en mensen met een verminderde afweer hebben een grotere kans om ernstig ziek te worden.

Help de situatie verder in kaart te brengen

Om beter te begrijpen waar WNV voorkomt en welke vogelsoorten mogelijk betrokken zijn, is het belangrijk dat opvallende sterfte onder wilde dieren bij het DWHC wordt gemeld. We zijn daarbij vooral geïnteresseerd in:

- Informatie over de achterliggende sterfte:
 - Zijn er meerdere vogels dood
 - Zijn dit verschillende soorten vogels
- Foto's of filmpjes van het dier

Wanneer je een dood wild dier vindt, kan je die via de DWHC-website melden om op te nemen in het algemene overzicht of om aan te melden voor onderzoek. Alle meldingen worden dagelijks bekeken en met behulp van triage wordt bepaald welke dieren opgehaald worden voor onderzoek. Er wordt onderzocht waaraan het dier is overleden en welke ziekten het dier had. Door de gerichte selectie van dieren voor onderzoek kan het DWHC in samenwerking met EMC de verspreiding van het westnijlvirus zo goed mogelijk in kaart brengen.

Melden gaat via het online meldformulier: <https://dwhc.nl/meldformulier/>

Meer informatie en actuele updates

- Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) voor actuele informatie over ziekte en sterfte onder wilde vogels in Nederland en nieuwe onderzoeksresultaten: <https://dwhc.nl/>
- RIVM – Westnijlkoorts voor actuele informatie over westnijlvirus in Nederland, risico voor mensen, klachten en het voorkomen van muggenbeten: <https://www.rivm.nl/westnijlkoorts>
- RIVM – Actualiteiten over westnijlkoorts voor nieuwe ontwikkelingen en vastgestelde besmettingen in Nederland: <https://www.rivm.nl/westnijlkoorts/actueel>